N^ro 56.

KURYER LITEWSKI

Za dozwoleniem Naywyższego Rządu Nayiaśnieyszego CESARZA Imperatora Całey Rossyi.

Z WILNA 14. KWIETNIA ROKU 1797. W PIĄTEK.

Ukaz JEGO IMPERATORSKIEY MOSCI Samowładnącego Całą Rossyą,
Z Rządzącego Senatu, Naywyższemu Litewskiemu Rządowi.

W Imiennym JEGO IMPERATORSKIEY MOSCI Ukazie, na dniu 26. Miesiąca Lutego w Roku ninieyszym z własnoręcznym JEGO IMPERATORSKIEY MOSCI podpisem Senatowi danym; iest wyrażono: „ Chcąc zaspokoić „ Wiernych Naszych Poddanych Rzymsko-Katolickiego wyznania: tak na Białey Rusi iakoteż i w Guberniach nowo od Polski powróconych, i w innych częściach Imperium Naszego znayduiących się, w tym co się ściąga „ do Duchowieństwa i Małżeńskich rozwodow, Rozkazuiemy przy Justic Kollegium na Sprawy Inflantskie, Estlandskie i Finlandskie w St Peterzburgu będącym, dla Rzymsko-Katolickich Justickich Spraw ustanowić Departament „ pod szczegulnym dozorem Prezydenta rzeczonego Kollegium, gdzie Sprawy „ stosownie do Praw tym Narodom służących, tak iako w samym Justic Kollegium odbywać się maią: i dla tego obowiązany iest Senat. 1. Postanowić „ ażeby Sprawy zakonczone w niższych Duchownych Juryzdykcyach, wchodziły na rozpoznanie do tego Departamentu, a ztamtąd po appellacyi do Senatu. „ 2. W stosunku do samego Justic Kollegium liczbę Członkow i dla onych pensye, w tym Departamencie przeznaczyć; na utrzymanie zaś Sekretarza, Kancellarzyskich Subalternow, iako też i na expens pięć tysięcy Rublow na każdy Rok determinować. „ Dla powinnego wykonania ninieyszego JEGO IMPERATORSKIEY MOSCI Naywyższego Rozkazu, od Rządzącego Senatu komu należało dane iest zalecenie, a mieysca Sądowe i Rządy Guberskie o tym się uwiadamiaią. Marca 7. dnia 1797. Roku.

Oryginał za podpisem Rządzącego Senatu.

z Wiednia 29. Marca Czynności woienne.

Armia Włoska, jeszcze przed przybyciem *Arcy Xcia Karola za Tagliamento* cofnąć się musiała, już to dla potrzebnego spoczynku wielu regimentom, przez ciągłe trudy, i nadto gwałtowny marsz od *Renu* do *Tirolu* znużonym: już dla uzyskania czasu, do sprowadzenia posiłkow nowych, żywności i artyleryi potrzebnego. W tym położeniu *Arcy Xże Karol* woysko *Cesarskie* znalazszy, Generałowi *Hohenzollern* strzegącemu nadbrzeża *Piawy* zalecił wyraźnie, ażeby stanowiska powierzonego pilnował, pòki tylko okoliczności wymagać będą; gdyby zaś nieprzyiaciel w przewyższaiącey sile nadciągnoł, w takim przypadku roskazał *Arcy Xże* unikaiąc wszelkiey zaczepki, cofać się do główney armii za *Tagliamento*

Już od niemałego czasu nieprzyiaciel zciągnoł do siebie posiłki na prawy brzeg rzeki namienioney, w okolicach *Treviso*. Woyska z Prowincyi Południowych, Diwizye od *Sambry* i *Renu*, inne z *Romanii* po zawartym przymierzu z *Oycem S.* z temi połaczone, które od przeszłey kampanii w kraiach *Weneckich* rozłożono, kilka ogromnych obozow zastąpiły. Nie mogły tak prędko zdążyć na mieysce przeznaczenia swoiego połki, z rożnych stron ciągnące do armii *Arcy Xcia Karola*, lubo z wielkim sił natężeniem, i forsownemi marszami prowadzone były. Korzystaiąc z przewyższaiącey naszą potęgi *Buonaparte*, ruszył trzema Kolumnami przeciw Korpusowi Gen. *Hohenzollern*: cofnoł się ten według roskazu, do *Sacile*, gdzie d. 12. był attakowany z jedney strony. Tegoż czasu inne *Francuzow* kolumny tył mu zaiąć chcia-

ły od *Buttole* po długiey i zaciętey bitvie, chociaż woyſko *Cesarza Jmci* mężnie ſię ſtawiło, i nieprzyiaciel do ucieczki przymuſić go nie zdołał; jednak Gen. *Hohenzolern* oſądził za rzecz konieczną do *Bordonne* ſam uſtąpić, aby od attakuiących nie był uprzedzony, którzy daleko krótſzą maiąc dogę łatwoby tego dokazali. Szedł więc na *Cordenon* do *Valvasone* unikaiąc dalſzey utarczki z nieprzyiacielem. Tak tedy ſzczęsliwie *Tagliamento* przeſzedł. Wraz *Arcy Xżę Karol* zciągnoł do kupy wſzyſtkie woyſka za tą rzeką ſtoiące, nie wiele jazdy na prawym brzegu zoſtawiwſzy, dla uważania obrótow obozu *Francuzkiego*.

D. 16. od *Valvasone* ukazał ſię nieprzyiaciel; iazda iego trzymaiąca ſtraż przednią bez odporu przymuſiła garſtkę naszey, która w dniu poprzedzaiącym na wspomnionym brzegu pozoſtała; do uſtąpienia za rzekę. Wiedzieć zaś trzeba, woda na niey, zwłaszcza w teraznieyszey porze, tak ieſt mała, iż zarówno iazda i piechota łatwo przeyść może. Gen. *Francuzki* drogę piechocie ſwoiey toruiąc, nayprzód nierównie od naszey licznieyszą Kawaleryą za rzekę przeprawił Ztąd przyszło do ciężkiego potkania; w którym konne *Auſtryackie* regimenta wyższey nieprzyiacioł liczbie uſtąpić placu muſiały; a General *Schultz* raniony w bitwie doſtal ſię w niewolę.

Stały w swoim przedſięwzięciu *Arcy Xżę Karol*, nie wprzòd ſię z nieprzyiacielem doświadczać, aż spodziewane poſiłki nadeydą, i teraz niechciał decyduiącey zwieść bitwy, cofaiąc ſię z wolna ku *Gradisca* i *Goricyi*. Tym czasem Gen. *Lusignan* ſtoiący w *Langaro* z korpusem swoim, w równie przemagaiących ſiłach od nieprzyiacioł attakowany, po długim i mężnym odporze, w którym batalion *Wallis* ucierpiał naywięcey, z Podpułkownikiem *Ude* doſtał ſię w niewolę.

Według późnieyszych rapportow od *Arcy-Xcia Karola* nadeſłanych z *Wippach* pod datą d. 20. woyſka nasze d. 17. przy *Palma* ſtanęły; że zaś to *Wenetow* miaſto do mocney obrony sposobne nie ieſt, gdyż artylleryi, amunicyi, i innych potrzeb nie ma, a w całey okolicy nie widać dobrego ſtanowiſka, w którym by ſię armia *Cesarſka* zamknąć mogła bespiecznie; z tych względow *Arcy-Xżę* powròcił za rzekę *Jsonzo*, osadziwſzy mocnym garnizonem *Gradiſkę*, ktòra dalsze iego cofanie ſię ma zabespieczać. Dwie mu przyczyny były do tego kroku powodem; naprzód, iż rzeka przy *Goertz* spławna, w teraznieyſzey suſzy tak małą ma wodę, że w wielu mieyscach przebrnąć można; powtòre, że nie wypada wdawać ſię z nieprzyiacielem w dalsze bitwy, póki woyſko tam nie ſtanie, gdzie ſię będzie mogło połączyć z poſiłkami od *Renu* i *Węgier* ciągnącemi. Te poſiłki z dawna pożądane, już ſię zbliżyły; i ſtosownie do naypóźnieyszych wiadomości, ſtraż ich przednia pod Feld-Marszałkiem Lieutnantem *Mercandin*, d. 21. w *Willach* była oczekiwaną.

Generałowi *Pittoni* ſtoiącemu w *Trieſt* z oddzielnym korpusem, wydał *Arcy-Xżę Karol* rozkazy, w których wſzelkie wypaść mogące zdarzenia ſą obięte. 23. bataliony piechoty, i 22. ſzwadrony Kawaleryi, od armii *Reńſkiey* w krótce ſą spodziewane. Miał nawet *Arcy-Xżę* upraszać *Cesarza Jmci*, aby wſzyſtkie półki dotąd woiuiące we *Włoszech* na inne zamieniono, które ſię w Niemczech dyſtyngwowały; oświadczaiąc, iż jeśli 150. tyś. żołnierza liczyć w obozach ſwoich nie będzie, nic nie uczyni zaczepnie.

Przybył tu Kuryer od W. *Xcia Toſkańſkiego* maiący potrzebne paſporta do przeiazdu mieyscami od woyſk *Francuzkich* zaiętemi.

Z *Graetz* piſzą, że garnizon Mantuańſki przybył do *Styrii* i *Carinthii*, musi tam czas nie mały zoſtać, mianowicie dla dopełnienia batalionow tak zmnieyſzonych, iż które w r. przeſzłym przy rozpoczęciu Kampanii 1500. ludu liczyły, teraz ledwie maią 150. We wſzyſtkich Prowincyach z *Tirolem* graniczących zaraźliwe choroby nie uſtaią, miaſt *Laybach* i *Graetz* ſzpitale ſą pełne ranionych Officyerow i żołnierzy; bardzo wielu umiera codziennie; niektórzy z maiętnieyſzych bezpłatnie domow ſwoich uſtąpili dla wygodnieyſzego ich pomieſzczenia. Zamianę brańcow woiennych z *Francuzami* na Włoſkiey granicy czynić zaczęto.

Smutna tu rozchodzi ſię teraz wiadomość, iż *Francuzi* d. 21. *Trieſt* zaieli. Oprócz tey mamy inne daleko trwożliwſze. Armia *Arcy Xcia Karola* znacznie uſzkodzona w oſtatnich potyczkach, cofa ſię na *Laybach* do *Graetz* nieprzyiacielſkie kolumny co raz głębiey do dziedzicznych kraiow *Cesarſkich* wkraczaią.

Zwycięſtwo przez *Francuzow* odniesione pod *Belluno* drogo ich koſztować muſiało. Ledwie po 10 godzinney bitwie korpus Gen. *Lusignan* uſtąpił przemocy nieprzyiaciela ſześć razy licznieyſzego. Nie rozumiemy jednak, aby zwycięzca śmiał zbliżać ſię do *Brixen*; nie tylko ciaśniny w tych ſtronach ſą trudne do przeyścia, i zbroynym ludem osadzone; woyſka z prawego ſkrzydła armii Arcy Xcia posłane, łatwo nań mogą z tyłu i bokow uderzyć.

z Londynu 24. Marca. z Gazety Berlińſkiey.

Obywatele tey ſtolicy, którzy uproſili *Lorda Maira*, ażeby na dzień wczorayszy powszechne zgromadzenie nakazał dla naradzenia ſię wspólnego względem krytycznych okoliczności, w których ſię teraz Narod *Angielſki* znayduie. odprawili publiczne poſiedzenie na *Ratuszu*. Liczono więcey 3. tyś. przytomnych mieszkańcow. Na przełożenie Ob. *Waddington*, iż woyna ieſt ſzkodliwą Kraiowi, a *Miniſtrowie* miłość i zaufanie, które w nich lud pokładał ſtracili, uchwalono iednomyślnie podać prożbę do Króla, ażeby ich z *Rady* swoiey oddalił; co nayprzyzwoitszym śrzodkiem będzie do przywrócenia słusznego i trwałego pokoiu. Dziś *Burmiſtrza* byli u *Monar-*

chy, chcąc wiedzieć, w iakim czafie mogą żądanie wspól-obywatelow *Tronowi* jego przełożyć. Toż samo uczyniło miafto *Southwark* przedmieście *Londynu*.

D. 21 *Xże Portland* odebrał Kuryera od *Lorda Camden*, *Irlandyi Vice-Króla*. Wnet fię *Minifterium* zgromadziło; i Króla w *Windsor* bawiącego zaproszano do Stolicy. Przybył śpiesznie *Monarcha* o 10. wieczorem, żadney nawet ftraży nie maiąc przy fobie; gdy lifty podpisał, Kuryera na powròt odefłano do *Dublina*.

Zapewne rozruchy nie uftaią w *Irlandyi*. Już mówią o bitwie zaszley między woyfkiem *Królewfkim*, a *Insurgentami* W tak niebespiecznym zdarzeniu, *Lordowie Katoliccy* tego Króleftwa na piśmie prosili Vice-Króla o przywrócenie praw politycznych; ale im odmówiono.

Wczorayszego dnia Dyrektorowie *Bankowi*, donieśli wszyftkim do niego należącym, że Miniftrowie maią otworzyć pożyczkę nową; ktòrey część obrócona będzie na wypłacenie *Bankowi* 7 mill F S. rządowi pożyczonych Bankierowie zaś miafta *Londynu* wyfłali deputacyą do P. *Pitta*, profząc, aby im wolno było płacić *bankcetlami* zamiaft pieniędzy gotowych; Bank zaś żeby mógł im zwrócić wszelką gotowiznę, którą od nich przyioł. Deputacya nic nie otrzymawszy powróciła, wyfłano powtórną prosząc, aby przynamniey do więzienia nie prowadzono Bankierow, którzy by fię nie mogli wypłacać gotowizną (czego iuż niektorzy z nich doznali) oświadczaiąc P. *Pittowi*, iż udać fię będą mufieli do Parlamentu.

W Izbie wyżfzey Hr *Oxfdord* uczynił wniefienie prosić *Króla Jmści* ażeby zerwane z Francyą o pokoy umowy raczył odnowić; co żeby ufprawiedliwił, odmalował ftan W. *Britannii*, jako wielce niebespieczny: przyganiaiąc *Lordowi Malmesbury*, że nieprzyzwoitym fposobem w czasie Pofelftwa fwoiego w Paryżu poftępował. Tegoż byli zdania: *Bedford*, *Lansdown* i *Guilford* Parowi, *Grenville* Minifter i *Spencer* bronili fię tak silnie, iż wniosek *Oxforda* większością głosow 71 przeciw 18. zoftał odrzucony.

D. 21. Lord *Moira* w Wyżfzey, P. *Fox* w Izbie niżfzey mówili o położeniu teraznieyfzym *Irlandyi*. Tak jeden jak drugi dowodzą, że ftan tego Króleftwa ninieyfzy, boiaźnią dobrych obywatelow przerażać powinien. Hrabftwa niektóre bunt podniofły, malkontentow przybywa codziennie &c. Więc radzili Prosić Króla, ażeby wziąwfzy na uwagę przyczyny tego rozruchu, przefięwziąć raczył nayfkutecznieyfze fposoby do prędkiego i fkutecznego onych zafpokoienia. Zganili Miniftrowie ten wniosek niewczesny i niepotrzebny, a Parlament odrzucił go znaczną głosow większością. Zatym przyftapiono do interefsow bankowych, pozwalaiąc mu zaprzeftać opłatę gotowizną. P. Pitt dzień 24. Czerwca naznaczył, do którego to pozwolenie trwać będzie maiąc pewną nadzieię, iż na ten czas zniknął wfzelkie przefzkody. P. Fox zapowiedział, iż wkrótce wygotuie proiekt do prawa zabraniaiący *bankowi* wydawania nowych *bankcetlow*, i pieniędzy dla fkarbu narodowego. Sinclair zaś doniofł, iż ma ułożony fposob zniefienia w przeciągu 4. tygodni wfzelkich trudności, które dziś narod miefzaią. Admirał *Dunkan* z Eskadrą 12 okrętow liniowych i 4. fregat wypłynoł z *Yarmouth*, maiąc krążyć w blifkości Texel.

z Paryża 23. Marca.

Zgromadzenia pierwiaftkowe wczora fię zaczeły; zupełna w nich spokoyność panuie; idzie wszyftko według prawem przepisanego porządku. Sciśle poftrzegaią, aby na krok od *Konftytucyi* nie odftępowano.

Minifter Morfki podał *Dyrektoryatowi* rapport o osadach naszych w *Cayenne*, iaki odebrał niedawno okrętem do *Rechefort* przybyłym. Rolnicy w głębokim pokoiu robot pilnuią; gruntow coraz dofkonalsza i większa ieft uprawa. Skarb w prawdzie Narodowy nie mógł im wszelkich potrzeb doftarczyć; obeydzie fię bez tego ieszcze do kilku miefięcy. Flottilla na brzegi *Brezyliyfkie* wyprawiona, zabieraiąc wiele nieprzyiaciołom Rzpltey okrętow, opatrzyła hoynie we wszyftko pracowitych miefzkańcow. *Cayenna* przysyła do fkarbu publicznego 10.950. topazow należionych na ftatkach podbitych; tudzież zbiór roślin, zwierząt, ptakow, i owadow do *Muzeum* Narodowego. Maią zalecenie od Miniftra, przygotować zwierzęta, ptaki, i rośliny, które w całości przewiezione będą do *Francyi*, fkoro pokoy naftąpi, da doświadczenia, które z nich tu wyżyć i rość będą mogły.

Armia Włofka.

Berthier Gen. *Dywizyi*, i Szef generalnego fztabu przefłał naftępuiący rapport z *Mantui* 6. Marca.

4. *Ventose* Gen. *Guieux*, opanował znowu ftanowifko *Treviso*. Gen. *Walther* przednią ftraż kommenderuiąc, potkał nieprzyiaciela pod *Lavadina*, przełamał, i ścigał aż nad *Piave* do okopow. Gen. Adiutant *Dussaux*, i Szef Brygady *Barthelemy*, 25 regiment ftrzelcow konnych do bitwy przywodząc, lekko fą ranieni, d. 5. *Murat* opanował szańce nieprzyiacielfkie, wpadłszy zaś na ftrzelcow *Tirolfkich*, wielu trupem położył. Gen. *Beillard* na prawym fkrzydle Diwizyi Gen. *Joubert* attakowany w *Bidole*, do ucieczki przymufił *Auftryakow*. Gen. Adiutant *Kellermann* przeszedł *Piave* pod S. Mamma, napotkał Huzarow, i rozproszył. D. 12 ftosuiąc fię do rozkazu Gen *Buonaparte*, attakować w ten czas nieprzyiacioł, gdy zechcą na lewym brzegu *Lavis* obierać ftanowifko. *Beilliard* ud rzył na korpus w *Monte di Savaro* ftoiące, zabrał fztandar i wołow 40. *Murat* 100. brańcow woiennych. Gen. *Baraguay d' Hilliers* zapewnia w liście pisanym z *Famar w Tirolu*, że armia *Francuzka* w ciągu swoich obrótow między wąwozami *Brenty* i *Adigi*, 8 tyś. *Auftryakow* zabrała w niewolę do 14. Lutego.

P. *Koenig* interessa Dworu *Szwedzkiego* sprawuiący, wyiechał do *Hagi*, ponieważ Dyrektoryat w tym charakterze przyiąć go nie chciał.

Gen. *Hoche* gorący *Republikant* wielkie odmiany zrobił w woysku swoim, tych Officyerow oddalaiąc, których sposob myślenia był podeyrzany. Gen. *Angeredu* znayduiący się na ostatniey sessyi Rady *Starszych*, obrócił oczy przytomnych na siebie. *Jean de Brie* głos zabrawszy, mowę zwrócił do zwycięzcy pod *Arcole*. Minister Morski znowu doniosł o zabraniu wielu statkow Kupieckich, i wprowadzeniu do portow Rzptey. Mamy wiadomość z *Madritu*, iż Admirał *Cordova* raniony w bitwie d. 14, ciężko w *Cadix* choruie.

z *Madritu* 5. *Marca*. z *Gazety Frankfortskiey*.

Każdy się pyta z zadziwieniem, dla czego przed kilką dni z *Cadix* pisano, iż bitwa z *Jervisem* 3. dni trwała, zamiast godzin 6. iak w rzeczy było. Otoż i przyczyna: wiecżorem d. 14. *Cordova* wysłał okręt letki do *Cadix* z opisaniem niektórych tey potyczki szczegułow, przydaiąc, iż ią nazaiutrz ponowi. Nie wzmiankował o 4. okrętach utraconych, maiąc nadzieię pozyskania; lecz d. 15. Eskadra większey niż przedtym ochoty nie pokazała; maytkowie niemal iednogłośnie wołali, *zdrada, zdrada*. Te które w ogniu były, okręta w złym stanie się znaydowały; wiatr pomyślny do ścigania zwycięzcow, gdyby uciekali, przeciwny był zwyciężonym, którzy do *Cadix* powracać musieli; tak tedy Eskadra, długo się unosząc po morzu, nakoniec do portu się zbliżyła. Zal i smutek w mieście nieopisany. Póydą zapewne pod sąd woyskowy, co tak pomyślną porę zniszczenia *Anglikow* z rąk upuścili. Woysko flotne żąda, aby Admirał *Mazaredo* nieczynny teraz, obioł Kommendę.

Dotąd się Dwór nasz mocno spodziewał *Portugallią* poróżnić z *Anglikami* lecz *Xże Brezilii* lubo zięć Monarchy Hiszpańskiego, pamięta jak wiele Przodkowie jego winni są temu Narodowi. Wkrótce więc spodziewamy się wypowiedzenia woyny między Mocarstwy sąsiedzkiemi. Tryumfalne przyięcie do *Lisbońskiego* portu Floty zwycięzkiey, tak dal ce obraziło Gabinet *Madricki* że podobno Manifest woienny już wygotować kazał. *Jervis* z magazynow Królewskich otrzymał wszystko czego mu brakło do naprawienia skołatanych okrętow; w *Lisbonie* na gwałt neutral ności, okręta nam zabrane uzbraia maytkami *Portugalskiemi, Genuenskiemi, i Neapolitańskiemi*, którzy się dobrowolnie chcą zaciągnąć; *Hiszpańskie* woysko w *Galicyi* i *Estremadurze* pomnożne będzie do 60. tyś. Od dni 10 nagły ludu wybor dla dopełnienia pułkow nakazano.

To przynaymniey nas cieszy, iż nieszczęścia w bitwie z *Anglikami* nikczemności Rycerzow naszych nikt nie przypisze. Zwycięzcy głoszą za jedyne w 18. wieku zdarzenie, 15. okrętami na 27. uderzyć, te pobić i zabrać z nich 4. Jakiż bydź może zaszczyt zwycięstwa zdradą odniesionego? Kapitani Fregat oszukali naprzód Admirała mylnym znaczeniem woiennych okrętow zamiast Kupieckich, a gdy się rzecz wyiawiła, już było po czasie. Większa część Floty wiatrom daiąc się powodować, to zrządziła, iż nieprzyiaciel w liczbie przewyższaiącey na rozproszoną naszych garstkę mogł natrzeć. Te okoliczności otwieraiąc oczy *Hiszpanom*, przekonaią z nich każdego, że nie toż samo jest przegrać jakeśmy przegrali, a bydź zwyciężonemi, jak chełpliwie głoszą Anglicy że nas zwyciężyli. Doświadczenie nauczy rostropności, nie zmnieyszaiąc męstwa; wzbudzi gniew sprawiedliwy i zemstę na tych, co Narod zhańbić chcieli.

z *Mantui* 6. *Marca* z *Gazety Bareytskiey*.

Widzieliśmy w murach naszych Gen. *Buonaparte*: na jego przyiazd d. 1. całe miasto illuminowane, było. Stanoł w Pałacu dawnych Xiążąt *Mantuańskich*, gdzie się już od dni kilku żona jego znaydowała. Municypalność ustanowił, i inne urzędy do utrzymania dobrego porządku w mieście i okolicach jego. Zdaiemy się żyć teraz w głębokim pokoju; wszystkiego nam obficie dostarczaią, 40. tyś. worow zboża przywieziono, codzień więcey przybywa, twierdza na czas długi w żywność iest opatrzona. Generał *en Chef* nim do armii ztąd wyiechał następuiące wydał obwieszczenie.

z Główney Kwatery *Mantui* 12. *Ventose* (2 Marca) roku 5

Miasto *Pietole*, w którym się *Wirgiliusz* narodził od wszelkiey kontrybucyi jest wyięte. Generała w *Mantui* kommenderuiącego jest obowiązkiem, szczególnieyszy mieć dozor, aby mieszkańcom wspomnionego Miasta nie tylko naymnieyszey krzywdy nie czyniono, owszem ile możności, wszelkiego dołożyć starania, i za poniesione szkody pod czas oblężenia twierdzy nadgrodzić.

Buonaparte.

Dawszy ten znamienity dowod uszanowania pamiątce wielkiego Poety, nie długo mieszkał u nas *Buonaparte*: nieprzyiaciel i zwycięstwo indziey go wołaią.

Buonaparte przybywszy na granice *Tyrolu* Kuryerow kilku do *Arcy-Xcia Karola* posyłał; listy jego do Wiednia odesłano. Mówią u nas, iż Gen. *Clarke* znayduiący się do tych czas we *Włoszech*. miał znowu podać warunki pokoju z *Austryackim Domem* oddzielnego, lecz jeszcze ostateczney nie odebrał odpowiedzi. To miało bydź powodem do zgromadzenia się w *Wiedniu* wielkiey Rady, na którą kilku nawet Ministrow Mocarstw przyiacielskich zaprószono.

N^RO 56.

DODATEK
DO
KURYERA LITEWSKIEGO

Z WILNA 14. KWIETNIA ROKU 1797. W PIĄTEK.

z Rzymu 6. Marca z teyże Gazety.

Ledwie słodyczy pokoiu zaczynamy kosztować, już ci się u nas wszystko dzieli na dwie potężne i przeciwne strony. Rząd czyni co może, aby wcześnie zapobiegł skutkom ztąd wynikaiącym; osobliwie zaś kupienia się pospólstwa są zakazane.

Sekretarz Poselstwa *Hiszpańskiego*, wysłał Gońca do *Madritu* z doniesieniem, iż prócz głośnych artykułow, zawiera się w traktacie osobny, którym *Dwór Rzymski* obowiązany jest przeprosić Króla Jmści *Katolickiego*, za zniewagę Kawalerowi Azzara wyrządzoną.

Gen. *Victor* we środę rano wszedł z Officyerami Narodu swoiego do Kaplicy Kardynalskiey, i przyzwoitą w niey skromność zachował. Oglądał potym godne widzenia ciekawości. Ob. *Cacault* tegoż czasu poszedł do Sekretarza *stanu*, oddał mu listy wierzytelne jako Poseł Rpltey *Francuzkiey*, w tym charakterze Oycu S. był prezentowany; i sam przyimował powitania od Zagranicznych *Ministrow*, wieczorem zaś obiol Pałac Akademii, do którego wiele młodych Artystow już przybyło dla doskonalenia się w Kunsztach wyzwolonych.

Xżta: *Borgheze* i *Colonna* wspaniałe czynią ofiary Oycu *S.* do zaspokoienia woyny niedawney ciężarow. Xże *Doria* podioł się zaciągnąć w *Genui* million 200. tyś. szkudow, oddaiąc własne dobra w zastawę wierzycielom.

z Modeny 7. Marca. z Gazety Frankfortskiey.

Z rozkazu Gen. *en Chef* Kommenderuiącego we *Włoszech*, Kongres *Cispadański* w krótkim czasie nową wygotował Konstytucyą. *Buonaparte* przeieżdżaiąc przez miasto nasze, dzieło przeyrzał, i odmiany według swego zdania porobił. Treść dzieła: Zgromadzenie Prawodawcze dzieli się na radę wielką z 60, i Radę starszych z 30. osob złożoną; Direktorow trzech będzie, każdy z roczną pensyą 10. tyś. szkudow. Ziemia Rzpltey dzieli się na Departamentow 10. imiona ich: *Luni*, *Serchio*, *Frinnate*, *Termes*, *Crestolo*, *Panaro*, *Alta Padusa*, *Reno*, *Po*, *Santerno*. W Nro 55. są wyliczone miasta stoleczne. W Prowincyach od *Oyca S.* Rzpltey ustąpionych liczą głow 720. tyś. pozostało mu ieszcze million 350. tyś. Xstwa *Modeny* ludność na 400. tyś. dusz wynosi. Ludność więc ogulna Rzpltey *Cispadańskiey* będzie: milion dusz, i 100. tyś. Do ludności Państw *Papiezkich* przydać trzeba Hrabstwa *Aweniona* mieszkańcow.

z Bergamo 13. Marca. z teyże Gazety.

Niespodziewanego nigdy zdarzenia byliśmy świadkami. Naypierwsze miasta naszego Familie poddały się opiece *Francuzkiey*. Władza Senatu *Weneckiego* już ustała: dawne Urzędy zniesione: woyska Rzpltey rozbroiono i do *Wenecyi* odesłano blisko 3. tyś. naywięcey *Słowakow*. Mamy *Municypalność*, która od 8. tyś osob odebrała przysięgę. Gubernator dziś z familią swoią nas opuścił. Nim to nastąpiło, wydał proklamacyą:

Niech żyie Rzplta *Bergamy*.

Przyrzekam ludowi *Bergamy*, dołożyć wszelkiego starania, ażeby mieszkańce tego kraiu uwięzieni w *Wenecyi*, lub też wygnani za opinie polityczne, sam liom swoim powróceni byli. *Alex. Ottoloni.*

Wszyscy prawie noszą troykolorowe kokardy. Toż nastąpić miało w *Veronie*, *Brescia*, *Crema*. Drzewo wolności zasadzono; więzienia otwarto. Woyska *Francuzkie* miasta strzegą. Dwóch Deputatow do *Mediolanu* wysłano dla umówienia się względem *Unii* maiącey nastąpić. Spokoyność iednak i porządek nietknięty został, co w takich zdarzeniach poiąć trudno.

z Bononii 11. Marca z Gazety Bareytskiey.

Rząd ogłosił dwa Manifesta. W iednym zaleca Urzędnikom i Plebanom układać listę Obywatelską z wyrażeniem którzy się do niey zechcą pisać dobrowolnie, i według brzmienia Konstytucyi prawo do tego maią. W drugim ogłasza Konstytucyą, i oddaie pod sankcyą ludowi. Trzeba ią albo przyiąć, albo odrzucić całkowicie; 4ma dniami przed zagaieniem Zgromadzeń pierwiastkowych czytana głośno będzie i tłumaczona. Regestra obywatelow co przyimą lub odrzucą osobno zporządzone, Rząd odebrawszy, o wszystkim doniesie Rzpltey. Na tychże Zgromadzeniach będą elekcye Municypalności, w każdym mieście z 7. osob złożone. *Modena*, *Reggio*,

Imola 9, *Ferrara* 15, *Bononia* 28. mieć będzie. Wybrani razem będą Sędziowie, i ci co zgromadzenia *Elektoralne* składać maią. Ostatni d. 9. Kwietnia obiorą Deputatow do Rad, &c. Kończy się manifest temi słowy: „ Wybierzcie obywateli cnotliwych, którzyby tchneli miłością Oyczyzny prawdziwą. „ Oddalcie anarchistow, fałszywych Patryotow i zdraycow; Oyczyzna będzie szczęśliwa. D. 14. w Mieście naszym, iako w Stolicy Rządu Konstytucyinego, wielkie czynią przygotowania. Pałac Narodowy naprawiony w krótce będzie i ozdobiony.

Odprawił się tu ziazd wielki. Gen. *Buonaparte* powracaiący z *Tolentino*. Mar. *Luchesini* Minister *Pruski*, iadący do *Luki*, gdzie się żona i dzieci iego znayduią; Mar. *Manfredini*, przedtym Guwerner, dziś posiadaiący zaufanie W. *Xcia Toskańskiego*, i Gen. *Klarke* na nim się znaydowali.

z *Mediolanu* 18. *Marca*.

Radość tu panuie powszechna, powodem do niey są zaszłe odmiany niespodziane w przednieyszych miastach kraiu *Weneckiego* i oświadczoney chęci łączenia się do Rpltey *Lombardzkiey*. Bliski już ów moment, w ktorym niepodległość nasza ogłoszoną zostanie.

Buonaparte pisał list do żony swoiey, która się tu znayduie, donosząc, iż woienne czynności w *Tirolu i Friulu* już się rozpoczeły. Armia przeszła *Piave* wygrawszy bitwę, w którey nieco Niemcow zachwycono. General *en Chef* teraz się znayduie w *Conegliano* mysląc za *Tagliamento* wkroczyć. Główna kwatera zawsze jest w *Weronie*, co Kommenderuiącemu sposobność daie zapatrywać się jednym okiem na armią ku *Triestowi* zmierzaiącą pod Gen. *Angereau* i *Massena*, drugim na Diwizye do *Botzen*, *Brixen* i *Inspruk* przeznaczone pod *Joubertem*, a stoiąc we środku wszystkiemi zarówno kierować wszelkich wydarzeń bydź świadkiem. Gen *Clarke* znayduie się teraz w *Placencyi* nazywaią go drugim *Sieyes*, przeto iż się wielce zatrudnia interessami polityczynemi, nie pokazuiąc tego po sobie.

z *Kolonii* 21. *Marca*.

Gen. *Hoche* imieniem Direktoryatu ogłosił nowe rozrządzenia dla Prowincyi *Niemieckich* między *Renem i Mozą* leżących. *Clivia Geldria*. i *Moeuers* Króla *Pruskiego* dziedziczne zupełnie wracaią się do właśnego rządu jak przed woyną z tym dodatkiem, iż do nowych roskazow władzę naywyższą Rptey uznawać maią, i zwykłe podatki do jey skarbu płacić. Wszelkie *rekwizycye* zdzierstwa, pustoszenie lasow &c. jak naysurowiey są zabronione. Na kraie zaś przedtym *Mogunckie Trevirskie*, *Kolońskie*, *Julii*, *Berg*, *Dwoch-Mostow*, *i Palatynatu* roskaz wydał General *en Chef* ażeby od 1, *Germinal* Administracya *Francuzka* w nich ustała. Kommissya z 5. osob w *Bonn*. ustanowiona onę zastępuiąc przeszłe czynności roztrząsać będzie. Dawne *Regencye*, *Magistraty*, Sądowe Izby, jak były przed woysk *Francuzkich* wkroczeniem do obowiązkow sobie właściwych powrócą. Rekwizycye ustaią. Każdy podatek dawnieyszy opłacaiąc, dołączy nadto część onego trzecią na wydatki woienne. Skarbowe dobra idą w dzierżawę. Zgromadzenie i osoby *Duchowne* mogą do maiątkow swoich powrócić, i zarządzać, na trzeciey części przestaiąc dochodu dawnieyszego. W rozkładzie podatkow nie ma względu na żadne przywileie. Wolno je gotowizną opłacić czy produktami, według upodobania; kto wniesie do skarbu Rpltey pieniądze, dwa na nich odzyszcze procenta. &c.

Gen. *Hoche* stanoł w *Coblence* dla przeyrzenia robot około *Kartuzkiego* Klasztoru zaczętych. Sypią tam obronne szańce st wią batterye, celem szturmowania *Ehrenbreisteinu*. Przeznaczona do tego główna Artylerya w części stanela na mieyscu, wezora szły tędy działa nayogromnieysze. Dziś bataliony niektóre poszły do *Dusseldorf*, inne wraz nadciągnęły z *Bonn* i za pierwszemi się udały. Gen. Moreau 21. t. m. z *Strazburga* wyiechał do Paryża.

z *Inspruck* 18. *Marca* z *Gazety Lipskiey*.

Woyskom od *Renu* ciągnącym, i strzelcom co się ieszcze u nas z Itali, roskazano śpieszyć ku graniey; poniewaź niektore Dywizye *Francuzow* iuż przez *Feltre* i *Belluno* do *Cadore* przybyły, zkąd ledwie 6. mil do *Brixen* liczą. W tych stronach wąwozy osadzone kilką regimentow, zaiel *Republikanie* za przewodnictwem wieśniaka *Tirolskiego*, który ukazał im nieznaiome ścieżki między skałami Gen *Kerpen* obiąwszy kommendę woysk tu stoiących, gotuie się do napadnienia nieprzyiaciol. Cożkolwiek nastąpi, Tirolczycy życzi wi Monarsze swoiemu wszystko niosą ku obronie Oyczyzny. Nie tylko lud wziol się do oręża, z maiątku jeszcze pozostałego wspaniałą ofiarę czyni. Gdy Hr. *Lehrbach* ogłosił, że w naszey stolicy maią zakładać szpital obozowy, zniesiono wnet mnóstwo łożek, bielizny, i innych potrzeb dla chorych i ranionych żołnierzy.

Urząd Miasta Wilna Dekretem Szlachetnego Magistratu Wilen: do wyprzedaży Maiątku Hertelow Burmistrzow Wileńskich pod satysfakcyą Kredytorom oddanego wyznaczony, podaie do wiadomości: iż Kamienicę Hertelowską na Niemieckiey Ulicy sytuowaną pod Nro: 316. na dniu 22. Mca teraznieyszego Aprila ostatecznie przez Publiczną aukcyą wyprzedawać będzie, ktoby zatym życzył nabyć onę na wieczność, w tym czasie po południu o godzinie drugiey przyiść na mieysce zechce. Dat w Wilnie 1797 Ru: Apryla 11. dnia.